

Revisionens roll i bolagsstyrningen

Referensgruppens uttalande

Kvalitetssäkrad redovisningsinformation är viktig för att finansiärer och andra intressenter ska kunna utvärdera möjligheter och risker i affärsverksamhet och för att de ska kunna bedöma hur kapitalet i ett företag används och förräntas. Om revisionen, dess problem och betydelse i dagens och framtidens bolagsstyrning, har de tre forskarna **Bino Catasús**, professor i redovisning och revision vid Stockholms Universitet, **Niclas Hellman**, tillförordnad professor i extern redovisning och finansiell analys vid Handelshögskolan i Stockholm, och **Christopher Humphrey**, professor i redovisning, Manchester Business School, University of Manchester, skrivit i studien **Revisionens roll i bolagsstyrningen** (SNS 2013).

En referensgrupp har följt forskarnas arbete och diskuterat bokens disposition och innehåll med dem, från det att manusarbetet planerades och fram till bokens slutversion. I referensgruppen har ingått personer som arbetar i revisionsbranschen eller som följer revisorers arbete på nära håll – som granskade, avnämare av revisorers granskningsarbete eller som övervakande myndigheter. Ungefär hälften av referensgruppens medlemmar representerar företag som också bidragit till finansieringen av rapportarbetet. Vi i referensgruppen tycker alla att de tre forskarna har skrivit en intresseväckande och samtidigt saklig rapport om några av de viktigaste utmaningarna som revisorsprofessionen står inför i dag och under den närmaste framtiden. Vi är dem stort tack skyldiga.

För rapportens innehåll och slutsatser svarar forskarna själva men vi som deltagit i referensgruppens arbete vill i detta uttalande framhålla några inslag i rapporten som vi tycker är särskilt intressanta och viktiga.

Ett genomgående tema i boken är att revisionen är en av flera viktiga funktioner för att åstadkomma en väl fungerande kapitalmarknad. Revisionen säkerställer ju inte minst att de kapitalmarknadsaktörer som betraktar och bedömer ett företag från utsidan inte har ett alltför stort informationsunderläge mot dem i företagsledningen och styrelsen som har regelbunden tillgång till insidern. Denna viktiga funktion som revisionen har för *outsidern* lär inte minska i betydelse i framtiden.

Men rapporten handlar inte bara om revision i allmänhet utan sätter in revisorns roll i ett bolagsstyrningsperspektiv. I detta perspektiv är det intressant att undersöka huruvida den internationellt omtalade svenska bolagsstyrningsmodellen, präglad av de för Sverige typiska ägarsfärerna, medför en

annorlunda revision. Här åsyftas då inte bara de ofta omtalade Wallenberg-gruppen och Handelsbankssfären. Jämfört med andra länder är ju svenska storföretag i ovanligt hög grad styrda av kontrollägare som gör anspråk på att ta ett långsiktigt ägaransvar för sina företag. Forskarna diskuterar på flera ställen i boken hur denna svenska modell för *corporate governance* präglar revisorernas arbete och ställning. Förstår aktieägarna – och då särskilt *outsiders* – revisionsprocessen fast den sker bak lyckta dörrar? Kan revisionsberättelserna utvecklas så att de bättre beskriver revisionsprocessen? Räcker det i så fall? Intervjustudier tyder på att när informationsgivning står i intressekonflikt med tystnadsplikten så vinner oftast den senare.

I rapporten diskuteras också revisorn som affärsman med granskning och kontroll som sina viktigaste produkter och hur revisorn kan förena sina roller som granskare i allmänintressets tjänst och som agent för ägare och investerare. Några av de intressantaste diskussionerna mellan forskarna och oss i referensgruppen har handlat om just detta och om den återkommande dialogen mellan revisorer och företagsledningar om väsentlighetsbedömningar och tolkningen av redovisningsnormer. Företagsledningens inställning till det som brukar kallas *earnings management* – eller, råare, den destruktiva kortsyntheten – påverkar förstås dessa förhandlingar. Diskussionen om detta är särskilt viktig och boken lämnar, enligt vår mening, viktiga forskningsbidrag till den.

I det sammanhanget känns det naturligt att rapporten också innehåller ett kapitel om redovisning och då främst om rörelsen mot att tillämpa *fair value* vid värderingen av allt fler tillgångar och skulder i företagets bokslut. Begreppet principbaserad redovisning nagelfars, liksom revisorernas förmåga och möjlighet att stödja sina klientföretag i tillämpningen av dessa principer. Vid utvärdering av revisorers insatser i knepiga situationer har på senare år lagts betydligt större vikt vid att dokumentationen skett enligt reglerna än att revisorerna tillämpat gott omdöme.

Man kan fråga sig om de senaste årens ökade fokus på revisorers eventuella skadeansvar i situationer, där det visar sig att redovisnings- och värderingsprinciper har tillämpats felaktigt, skapar så stor ängslan bland revisorer att det blir svårt för den enskilde revisorn att göra ett bra jobb. Att försöka hantera en sådan ängslan genom att falla tillbaka i ett norm- och manualstyrt revisionsarbete vore en återgång till en gammaldags granskningskultur.

Frågar man revisorerna själva säger de flesta att det är den tilltagande och alltmer detaljerade regleringen av såväl redovisning som revision som är tidens största utmaning. Den pågående behandlingen av revisionsfrågor i EU tycks leda till striktare regler om byrårotation, större formellt oberoende och alltmer långtgående konsultationsförbud. Det är inte bevisat att sådana åtgärder leder till vare sig ökad självständighet i revisorernas bedömningar eller till större kompetens och kvalitet i revisionsarbetet. Det finns därför en utbredd skepsis bland referensgruppens medlemmar kring effekterna av

ytterligare detaljreglering av redovisning och revision från myndigheter och andra normsättare.

Då framstår forskarnas tankar kring revisionsbranschens egen innovationskraft som mera konstruktiv. Det finns utrymme för egna nya initiativ från revisorernas sida för att öka kvaliteten i revisionen och för att erbjuda sina granskningstjänster på nya områden. Trenden mot integrerad rapportering (*integrated reporting*) av inte bara finansiell utan också annan relevant information om ett företag öppnar nya möjligheter för revisorsprofessionen.

Vi i referensgruppen anser att det finns anledning för revisorsprofessionen att fundera över hur man hanterar dessa utmaningar. Det handlar ju om kapitalmarknadens grundläggande förtroende för revisorerna och deras insatser. Men som vi ser det ger boken talrika exempel på att det är fråga minst lika mycket om bristande självförtroende hos revisorerna som om sviktande förtroende från dem som använder deras tjänster. Vi tror att revision ska visa sig lika viktig i framtiden som den onekligen är i dag och har varit tidigare. Revisionskvalitet förbättrar finansiell transparens, bolagsstyrning och möjligheten att utkräva ansvar av i första hand företagsstyrelserna, i andra hand revisorerna. Det är främst revisorsprofessionens sak att lyfta fram kvaliteten i sin verksamhet.

Stockholm den 3 december 2013

Lennart Francke, Swedbank (ordförande), **Dan Brännström**, FAR, **Johan Bygge**, EQT, **Anders Bäckström**, KPMG, **Adam Diamant**, Revisorsnämnden, **Catarina Ericsson**, PwC, **Patrik Jacobsson**, Finansinspektionen, **Peter Malmqvist**, EQR, **Lena Möllersten Nording**, Grant Thornton, **Fredrik Nilsson**, Uppsala universitet (SNS Vetenskapliga råds representant), **John Osser**, BDO, **Marianne Sandén-Ljungberg**, Mazars SET, **Peter Strandh**, E&Y, **Thomas Strömberg**, Deloitte, **Carl Svernlöv**, Uppsala universitet.